

O‘zbekiston
Metama’lumot
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar
narxlarini indeksleri

Ishlab chiqilgan sana: 31.03.2022

Oxirgi yangilangan sana: 31.03.2022

0. Asoslar

0.1 Qonuniy asoslar

0.1.1 Statistik ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish uchun javobgarlik

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi 2021-yil 11-avgustda qabul qilingan “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi [Qonuniga](#) muvofiq mustaqil ravishda o‘z faoliyatini yuritadi.

Ushbu Qonunning maqsadi rasmiy statistika sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat. Qonunning amal qilishi rasmiy statistikani tayyorlovchilarga va undan foydalanuvchilarga, respondentlarga hamda ma‘muriy ma‘lumotlarni yetkazib beruvchilarga, shuningdek ular o‘rtasida yuzaga keladigan, rasmiy statistikani tayyorlash, tarqatish va muvofiqlashtirish bilan bog‘liq bo‘lgan munosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi.

2017-yil 2-sentabrda tasdiqlangan va Davlat statistika qo‘mitasining vakolatlari, funksiyalari va tarkibini aniqlab beradigan “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida [Nizom](#)”ga muvofiq Davlat statistika qo‘mitasi milliy statistika tizimini muvofiqlashtirish, monitoring va nazorat qilishga mas‘ul, shuningdek ma‘lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tarqatish bo‘yicha asosiy organ bo‘lib hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro standartlarga mos yagona statistika uslubiyati bilan ta‘minlash vazifalarini bajaradi.

Rasmiy statistika to‘g‘risidagi Qonunning 14-moddasiga muvofiq davlat statistika organlari quyidagi huquqlarga ega:

- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish va statistika kuzatuv ma‘lumotlaridan statistika maqsadlarida foydalanish;
- statistik birliklar faoliyatining statistika kuzatuvlarini o‘tkazish va olingan birlamchi ma‘lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish;
- jismoniy shaxs bo‘lgan respondentlarni statistika kuzatuvlarida ishtirok etganligi uchun rag‘batlantirishni amalga oshirish;
- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, shuningdek boshqa tashkilotlardan statistika dasturlarini bajarish uchun zarur bo‘lgan axborotni so‘rash hamda olish;

- rasmiy statistikasi tayyorlash uchun zarur bo'lgan statistika ma'lumotlarini yig'ishga jismoniy va yuridik shaxslarni qonunchilikka muvofiq shartnoma asosida jalb etish;
- statistika ma'lumotlarini yig'ish, ularga ishlov berish, ularni umumlashtirish, tahlil qilish, tarqatish va saqlashning zamonaviy usullari va vositalaridan foydalanish hamda ularni milliy statistika tizimiga joriy etish;
- statistika ma'lumotlarini taqdim etish bilan bog'liq qoidabuzarliklar aniqlangan taqdirda, ularni bartaraf etish haqida ko'rsatmalar berish va statistika ma'lumotlariga tegishli tuzatishlar kiritish;
- statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzgan mansabdor shaxslarga nisbatan ma'muriy jazo choralarini qonunga muvofiq o'z vakolatlari doirasida qo'llash.

2017-yil 12-sentabrdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining F-5054-son farmoyishiga muvofiq, mamlakatdagi iqtisodiy va moliyaviy ma'lumotlar Xalqaro Valyuta Fondining kengaytirilgan umumiy ma'lumotlar tarqatish tizimi (k-MTUT)ga to'g'ri kelishi va uning doirasida muvofiqlashtirilishi kerak.

0.1.2 Ma'lumot ishlab chiqaruvchi tashkilotlar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi va muvofiqlashtirish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 11-moddasiga asosan rasmiy statistikasi tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini ishlab chiqishda xalqaro darajada tavsiya etiladigan tushunchalarga, tasniflarga va uslubiyatga amal qiladi.

Vakolatli davlat organi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining faoliyatini statistika dasturlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikasi tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini tayyorlash uslubiyatini o'z vakolatlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining statistika uslubiyatlarida xalqaro tavsiyalarga nomuvofiqlik aniqlangan taqdirda vakolatli davlat organi statistika uslubiyatlari auditi yakunlariga ko'ra ushbu tayyorlovchilarga ijro etilishi majburiy bo'lgan taqdimnomalar kiritish huquqiga ega.

Milliy statistika tizimiga kiruvchi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilari tomonidan statistika ma'lumotlarini shakllantirish va vakolatli davlat organi bilan axborot almashinuvini ta'minlash uchun mas'ul bo'lgan bo'linmalar tashkil etiladi.

Rasmiy statistikasi tayyorlovchilar hamda ma'muriy ma'lumotlarni yetkazib beruvchilar o'zlarida mavjud bo'lgan statistika ma'lumotlarini va (yoki) ma'muriy ma'lumotlarni vakolatli davlat organiga statistika dasturlarida belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etadi.

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 10-moddasiga asosan, Statistika kengashi vakolatli davlat organi huzuridagi rasmiy statistikaning rivojlantirilishi, faoliyat ko'rsatishi va muvofiqlashtirilishi masalalari bo'yicha kollegial maslahat organidir.

Statistika kengashining tarkibi davlat boshqaruvi organlarining, ilmiy-tadqiqot tashkilotlarining, nodavlat notijorat tashkilotlarining vakillari, shuningdek statistika bo'yicha milliy ekspertlar orasidan tuziladi.

0.1.3 Respondentlar individual ma'lumotlarining maxfiyligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 27-moddasiga asosan, rasmiy statistikani tayyorlovchilar tasarrufidagi mavjud individual ma'lumotlardan faqat statistika maqsadlarida, jamlanma statistika ma'lumotlarini shakllantirish uchun foydalaniladi.

Davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar, shu jumladan xalqaro tashkilotlar tomonidan individual ma'lumotlardan tergov, nazorat qilish, sud muhokamasi, ma'muriy qarorlar qabul qilish maqsadida yoki jismoniy va yuridik shaxslarga yoki uy xo‘jaliklariga taalluqli boshqa maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida Nizomda, Davlat statistika qo‘mitasi yuridik va jismoniy shaxslarning, shu jumladan, yakka tartibdagi tadbirkorlar faoliyatining statistika kuzatuvlarini olib borish va olingan ma'lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish huquqiga ega ekanligi hamda olingan statistik ma'lumotlarning maxfiyligini va davlat sirlariga ega bo‘lgan statistik ma'lumotlarning himoya qilinishini ta'minlashi belgilab qo‘yilgan.

Davlat statistika qo‘mitasi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik prinsiplariga rioya qilishlari, o‘zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday individual ma'lumotlarni oshkor qilmasliklari kerak.

Ularni lavozimga tayinlash paytida majburiyatlari haqida ma'lumot beriladi. Davlat statistika qo‘mitasining har bir xodimi ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini o‘z ichiga olgan shartnomaga qo‘l qo‘yishi shart.

0.1.4 Statistik hisobotlarni taqdim etish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 14-moddasiga asosan, davlat statistika organlari davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish huquqiga ega. O‘zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to‘g‘risidagi [kodeksining](#) 215-moddasiga muvofiq mansabdor shaxslarning statistika kuzatuvini olib borish uchun zarur bo‘lgan hisobot va boshqa ma'lumotlarni taqdim etmaslikda ifodalangan statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzishi, hisobot ma'lumotlarini buzib ko‘rsatishi yoki hisobotlarni taqdim etish muddatlarini buzishi bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o‘n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo‘ladi.

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 16-moddasiga asosan, Statistika dasturlariga binoan statistika kuzatuvlarini o‘tkazish chog‘ida respondentlar rasmiy statistikani tayyorlovchilarga ishonchli va to‘liq ma'lumotlarni rasmiy statistikani tayyorlovchi tomonidan belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etishi shart.

0.2 Resurslar

0.2.1 Kadrlar, moddiy-texnika bazasi, kompyuter vositalari va moliyalashtirish

QXNI shakllantirish bilan Markaziy apparatda 3 ta xodim, hududiy statistika boshqarmalarining Narx statistikasi bo'limlarida 1-2 tadan xodimlar shug'ullanadi.

Xodimlar soni qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari narxlari statistikasi bo'yicha statistik ma'lumotlarni shakllantirish bo'yicha belgilangan vazifalarni bajarish uchun yetarli.

Barcha xodimlar oliy ma'lumotga ega bo'lib, 2 yilda kamida 1 marta O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutida kurslarda o'tadilar.

Har bir ish joyi mahalliy tarmoqqa ulangan shaxsiy kompyuter bilan ta'minlangan.

Dasturiy ta'minot bevosita Davlat statistika qo'mitasida ishlab chiqilgan bo'lib, zarurat tug'ilganda mavjud va yuzaga kelayotgan vazifalarga muvofiq unga yangilanish va o'zgartirishlar kiritish imkonini beradi.

Berilgan moliyaviy resurslar Statistika dasturida nazarda tutilgan ishlarni bajarish uchun yetarli.

1. Beg'arazlik

1.1 Kasbiy mahorat

1.1.1 Statistikaning xolisligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunining 6-moddasiga asosan, rasmiy statistikasining asosiy prinsiplari, jumladan beg'arazlik va xolislik hisoblanadi.

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunining 13-moddasiga asosan, Davlat organlari, boshqa tashkilotlar va ularning mansabdor shaxslari davlat statistika organlarining ushbu Qonunga muvofiq amalga oshirilayotgan faoliyatiga aralashishga haqli emas.

Hududiy statistika boshqarmalari, tumanlarning (shaharlarning) statistika bo'limlari mahalliy davlat hokimiyati organlaridan mustaqil bo'lib, bevosita vakolatli davlat organiga bo'ysunadi.

Mazkur statistik ma'lumotni ishlab chiqishda boshqa davlat organlarining aralashishiga yo'l qo'yilmagan va kasbiy mustaqillik to'liq ta'minlangan.

Kadrlarni tanlab olish va ularni yuqori lavozimlarga tayinlashda, ularning statistika sohasida tajribasi va kasbiy malakasi e'tiborga olinadi. Boshqarma xodimlari malakasini oshirish Davlat statistika qo'mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tomonidan tashkil etiladigan o'quv kurslarida hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan tashkil etiladigan o'quv kurslari, o'quv-amaliy seminarlarda ishtirokini ta'minlash orqali ta'minlanadi. Boshqarma xodimlari Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutida tashkil etilgan o'quv kurslarida ma'ruzalar bilan ishtirok etadi. Ommaviy axborot vositalarida Boshqarma xodimlarining ilmiy maqolalarini e'lon qilib borish tashkil etilgan.

1.1.2 Manbalar, uslublar va tarqatish usullarini tanlash

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 33-moddasiga muvofiq:

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini doimiy asosda baholab boradi. Sifat kafolatini ta‘minlash uchun rasmiy statistika rasmiy statistikaning qamrovi, tushunchalari, statistik birliklari va tasniflariga taalluqli umumiy prinsiplar hamda usullar asosida tayyorlanadi va tarqatiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini yaxshilash maqsadida ma‘lumotlarni tahlil etish va tahrir qilish, turli manbalardan olingan ma‘lumotlarni birlashtirish, ma‘lumotlarni statistika maqsadlarida bir-biriga bog‘lashni va solishtirishni amalga oshirish hamda baholashning statistik usullaridan foydalanish huquqiga ega.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar tayyorlash jarayonida foydalaniladigan manbalar va usullarni, shuningdek yakuniy ma‘lumotlar to‘plamlarini hujjatlashtirib boradi. Rasmiy statistikadan foydalanuvchilar statistika ma‘lumotlarining manbalari va ularni tayyorlash usullari hamda rasmiy statistika ma‘lumotlarining sifati to‘g‘risida metama‘lumotlar yordamida xabardor qilinadi.

1.1.3 Statistik ma‘lumotlarni noto‘g‘ri talqin qilish yoki undan noto‘g‘ri foydalanish bo‘yicha sharh

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risidagi Nizomda (15-band) Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy statistik ma‘lumotlardan noto‘g‘ri foydalanish va talqin qilish holatlarini ko‘rib chiqish hamda ular bo‘yicha tushuntirishlar berish huquqiga ega ekanligi belgilab qo‘yilgan.

Unga ko‘ra, Davlat statistika qo‘mitasi statistik ma‘lumotlarni noto‘g‘ri talqin qilish va statistik ma‘lumotlardan noto‘g‘ri foydalanilganda o‘z izohini berishi mumkin.

1.2 Shaffoflik

1.2.1 Statistik ma‘lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish qoidalari va tartibining oshkoraligi

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 6-moddasiga binoan, rasmiy statistikaning asosiy prinsiplari tushunarlilik va shaffoflik. Statistik ma‘lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish bo‘yicha shartlar O‘zbekiston Respublikasining statistikaga oid qonun hujjatlarida keltirilgan. Ushbu qonunchilik choralari veb-saytga joylashtirilgan va jamoatchilikni ular bilan tanishish imkoniyati mavjud. “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonun va statistik ma‘lumotlarni ishlab chiqish va tarqatish muddatlari aniq ko‘rsatilgan statistika dasturi Qo‘mita rasmiy veb-saytiga (www.stat.uz) joylashtirilgan. Qonun Oliy Majlis byulletenida, normativ-huquqiy hujjatlar bazasi (norma), shuningdek Adliya vazirligining www.lex.uz manzilida joylashgan ma‘lumotlar

bazasida ham mavjud. Statistik ma'lumotlarni shakllantirish uchun respondentlar tomonidan taqdim etiladigan statistika hisoboti shakllari Qo'mita rasmiy veb-saytida foydalanuvchilar uchun oldindan e'lon qilinadi.

1.2.2 Hukumatning statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ko'rishning ichki imkoniyati

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Hukumat Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tayyorlangan statistik ma'lumotlarni ularni e'lon qilish vaqtidan oldin ko'rish imkoniyatiga ega emas. Statistik ma'lumotlarni tarqatishda davlat statistika organlari mustaqildir. Davlat organlarining aralashuviga yo'l qo'yilmaydi ("Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 13-moddasi). Faqat Qo'mita raisi, uning o'rinbosarlari va mas'ul xodimlar statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ularni ko'ra oladi.

1.2.3 Statistik ma'lumotlarning atributlari (belgilari)

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Jamoatchilikka e'lon qilinayotgan bosma statistik nashrlar, axborotnomalar, ommaviy axborot vositalarida berilayotgan ma'lumotlarning Davlat statistika qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilganligi uning logotipi va izohlari orqali aniq belgilanadi.

1.2.4 Uslubiyatlar, ma'lumotlar manbasi va statistik usullardagi asosiy o'zgarishlar haqida oldindan xabardor qilish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Yangi uslubiyatga o'tishdan, mavjud uslubiyatlar va usullarga sezilarli o'zgartirishlar kiritishdan oldin Davlat statistika qo'mitasi jamoatchilikni oldindan xabardor qiladi. Davlat statistika qo'mitasi o'z rasmiy veb-saytida foydalanuvchilarni qanday o'zgarishlar kutayotganini tushuntiruvchi tegishli uslubiy ko'rsatmalarni joylashtiradi. Maqolalar, yangiliklar va matbuot anjumanlarida kutilayotgan o'zgarishlar jamoatchilikka yetkaziladi.

1.3. Axloq me'yorlari

1.3.1 Xodimlarning axloq me'yorlari bo'yicha ko'rsatmalar

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Davlat statistika qo'mitasi xodimlari uchun Odob-axloq qoidalari tasdiqlangan. Ular axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik prinsipiga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma'lumotlarni oshkor qilmasligi kerak. Ular lavozimga tayinlanayotganda ushbu majburiyatlar haqida tushuntirishlar beriladi. Davlat statistika qo'mitasi xodimi individual ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini olgan shartnoma tuzishi shart.

2. Uslubiyat

2.1 Konsepsiya va tushunchalar

2.1.1 Konsepsiya va tushunchalar

Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksi (QXNI) – Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishidagi inflyatsiya jarayonlarining asosiy ko‘rsatkichlaridan biri bo‘lib, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqaruvchilari narxlarining doimiy tuzilishga ega bo‘lgan vaqt davomida o‘zgarishini tavsiflaydi.

QXNI ni hisoblash Qishloq, o‘rmon va baliq xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlari indekslarini hisoblash bo‘yicha uslubiy nizom asosida amalga oshiriladi (O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining 2021-yil 23-noyabrdagi 48- sonli qarori bilan tasdiqlangan).

2.2 Statistik qamrov

2.2.1 Statistik qamrov

2.2.1.1 Ma‘lumotlarning statistik qamrovi

Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlari indekslarining tarmoq qamrovi Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi A seksiya “Qishloq, o‘rmon va baliq xo‘jaligi”ga taalluqli tayanch korxonalarining tanlanma jamlanmasidagi narx o‘zgarishlarini hisobga oladi.

Bunday obyektlarni tanlashda qishloq, o‘rmon va baliq xo‘jaligida ishlab chiqarilgan sotilgan mahsulot tannarxining hajmi bo‘yicha birlamchi statistik ma‘lumotlarni tahlil qilish asosida tanlanma kuzatish usuli qo‘llaniladi.

Tanlanma qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini muntazam sotish tashkil etilgan ulgurji bozorlarni ham qamrab oladi.

2.2.1.2 Statistik qamrovdan istisnolar

Quyidagi narxlar ro‘yxatga olinmaydi:

naqd (pul) hisob-kitoblar bilan birga bo‘lmagan va ayirboshlash vaqtida natura ko‘rinishidagi haq evaziga amalga oshiriladigan barter operatsiyalari;

to‘lov bo‘lib-bo‘lib amalga oshiriladigan mahsulotlarni kreditga etkazib berish;

o‘z xodimlariga ish haqi sifatida berilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari uchun;

ertapishar sabzavot va mevalarni birinchi sotishni amalga oshirish;

sifat jihatidan aynigan qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ortiqcha (qoldiqlari)ni sotish;

tasodifiy (bir martalik) operatsiyalarda o‘rnatilgan mumkin bo‘lgan eng yuqori va damping, sun‘iy past narxlar.

2.2.1.3 Aniqlanmagan faoliyat

QXNI da noqonuniy tarzda ishlab chiqarilgan tovarlar va xizmatlar hisobga olinmaydi.

2.3 Tasniflash/sectorlar bo'yicha taqsimlash

2.3.1 Tasniflash/sectorlar bo'yicha taqsimlash

2016- yilga qadar IChNini shakllantirishda milliy tasniflagichdan foydalanilgan bo'lib, 2016- yilning yanvar oyidan e'tiboran O'zbekiston Respublikasining Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichiga (IFUT, 2-tahrir) muvofiq IChNI faoliyat turlari bo'yicha hisoblanmoqda.

Mahsulotlarni tasniflashda CPA2008-Statistical classification of products by activity in the European Economic Community asosida O'zbekiston Respublikasi mahsulotlarning (tovarlar, ishlar, xizmatlarning) statistik tasniflagichidan foydalaniladi.

Faoliyat turlarini tasniflash uchun Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE Rev. 2) asosida O'zbekiston Respublikasining Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi (IFUT, 2-tahrir) qo'llaniladi.

Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksleri Davlat statistika qo'mitasi tomonidan butun mamlakat bo'yicha turli darajadagi jamlash guruhlari bo'yicha (vakil tovarlar, kichik sinflar, sinflar, guruhlar, bo'limlar va umuman, qishloq, o'rmon va baliqchilik faoliyati bo'yicha) hisoblanadi.

2.4 Hisobga olish asoslari

2.4.1 Baholash

Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqaruvchilar narxlarini ro'yxatga olish quyidagi ikkita asosiy yo'nalish bo'yicha amalga oshiriladi:

bazaviy ob'yektlar mutaxassislari tomonidan chorakning har bir oyi uchun qo'shimcha umumlashtirib, har chorakda so'rovnoma asosida statistika organlariga taqdim etgan holda ro'yxatga olish;

har oyda hududiy statistika organlari mutaxassislari tomonidan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ulgurji bozorlarida maxsus ishlab chiqilgan so'rovnoma bo'yicha ro'yxatdan o'tkazish. Narx ma'lumotlari bunday to'plash qishloq xo'jaligi mahsulotlarining katta qismini uy xo'jaliklariga to'g'ri keladi degan taxminga asoslanadi. Uy xo'jaliklaridan ma'lumotlarni yig'ish qiyinligi sababli, xalqaro ekspertlar tavsiyalariga ko'ra, tijoratlashtirishning birinchi darajasidagi narxlar (ya'ni, ulgurji bozorlarda sotiladigan qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxlari) ushbu toifadagi mahsulot ishlab chiqaruvchilar narxlariga eng yaqin narxlar deb qaror qilindi. Ulgurji bozorlarda qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxlari bo'yicha ma'lumotlarni yig'ish so'rov o'tkazish yo'li bilan amalga oshiriladi.

2.4.2 Hisobga olish asosi

Ishlab chiqarilgan davrdagi tayyor mahsulotlar va ko'rsatilgan xizmatlar narxlari hisobga olinadi. Anketa va so'rovnomada chorakning har bir oyi uchun narxlar va mahsulot xususiyatlari haqida ma'lumotlar mavjud. Bundan tashqari, so'rovnomada chorak davomida mahsulotlarni ishlab chiqarish yoki sotish faktlari to'g'risidagi ma'lumotlar aks ettirilgan.

Narxlarni kuzatish namunasiga kiritilgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari har chorakda amalga oshirilgan operatsiyalar to'g'risida chorakning oxirgi oyining 25-kuniga qadar hisobot beradilar, biroq so'rovnoma chorakning har bir oyi uchun alohida narxlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Ulgurji dehqon bozorlarida narxlarni so'rovnoma bo'yicha ro'yxatga olish har oyda hududiy statistika organlari mutaxassislari tomonidan amalga oshiriladi.

2.4.3 Yalpi/sof ko'rsatkichlarni hisoblash tartib-taomillari

Alohida turdagi tovarlar va faoliyat turlari bo'yicha QXNI ni hisoblash tartibi "faoliyatning aniq turlari" tamoyillariga muvofiq amalga oshiriladi (tegishli faoliyat turiga mansub mahsulotlar bo'yicha).

3. Aniqlilik va ishonchlik

3.1 Birlamchi ma'lumotlar

3.1.1 Birlamchi ma'lumotlarni yig'ish asoslari

Ma'lumotlarni to'plash uchun har oy elektron ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. Ma'lumotlarni yig'ish dasturlarini batafsil tavsiflash uchun ma'lumotlar manbalari tahlil qilinadi.

Korxonalarining tanlanma statistik kuzatuvining asosi bo'lib Vazirlar Mahkamasining 2012- yil 25- sentabrdagi "Korxonalar va tashkilotlarning Yagona Davlat Registri to'g'risidagi nizomni tasdiqlash to'g'risida"gi 274- son qaroriga muvofiq faoliyat ko'rsatadigan, doimiy yangilanib turadigan, kompleks Korxonalar va tashkilotlarning Yagona davlat registri xizmat qiladi.

3.1.2 Birlamchi ma'lumotlarning ta'rifi, qamrovi, tasniflari, baholanishi va hisobga olish davri

Birlamchi ma'lumotlar hisobga olish paytidagi manba bilan moslashtiriladi.

3.1.3 Birlamchi ma'lumotlarning o'z vaqtida tayyor bo'lishi

Tanlanma kuzatuv birlamchi ma'lumotlarini yig'ishning davriyligi va muddati ishlab chiqaruvchilar narxlari statistikasi bo'yicha ma'lumotlarni tarqatish tizimida nazarda tutilgan talablarga muvofiq QXNI to'g'risidagi chiquvchi ma'lumotlarni shakllantirish imkonini beradi.

Tayanch korxonalar (respondentlar) hisobot taqdim etishning belgilangan eng oxirgi muddati

to'g'risida xabardor qilingan. Yangi qo'shilgan korxonalar hisobot taqdim etish muddatlari to'g'risida yozma ravishda ogohlantiriladilar.

3.2 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

3.2.1 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

Doimiy ravishda nisbiy narxlar va ularning ekstremal kattaliklari to'g'risidagi ma'lumotlar tekshirib boriladi.

Vakil tovarlar narxlarining asossiz o'zgarishini aniqlash va bartaraf etish maqsadida statistika organlari narxlar haqidagi ma'lumotlar ustidan mantiqiy nazoratni amalga oshiradilar va savollar tug'ilganda tayanch obyektlar mutaxassislari bilan birgalikda narx ma'lumotlariga aniqlik kiritadilar.

Statistika organlari tomonidan mantiqiy nazoratni amalga oshirish uchun quyidagi taqqoslash usullari qo'llaniladi:

o'tgan davr uchun narx ma'lumotlari bilan;

turli tayanch obyektlaridagi o'xshash vakil tovarlar o'rtasida.

3.3 Statistik usullar

3.3.1 Birlamchi ma'lumotlar bilan ishlashda statistik usullar

Ma'lumotlarni kompilyatsiya qilish protseduralari tegishli dasturiy ta'minot to'plami va mantiqiy nazoratdan foydalanish orqali kodlash xatolarini minimallashtiradi.

Mavsumiy tovarlarni ishlab chiqarish to'xtatilgan davrlarda obyektlar odatda, savolnomada ularning narxlari to'g'risidagi ma'lumotlarni aks ettirmaydilar. Biroq, ushbu turdagi tovarlarni ishlab chiqarish vaqtinchalik to'xtatilgan davrda ularni yuklash (sotish) davom etishi mumkin. Ushbu holatlarda obyektlar savolnomada yuklab jo'natilgan tovarlarning narxlari to'g'risidagi ma'lumotlar taqdim etilishi lozim. Boshqa holatlarda, "shartli" narxlarni hisoblash usullaridan biri qo'llaniladi.

Vaqtinchalik mavjud bo'lmagan yoki mavsumiy mahsulotlar uchun XVJ texnik missiyalari ekspertlarining tavsiyalari va Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlari indekslarini hisoblash bo'yicha uslubiy nizomda bayon etilgan qoidalarga asoslanib, shartli narxlarni belgilash usullari qo'llaniladi.

Shartli narxlarni hisoblash davomida indeks qatorlari hisob-kitoblari uzluksizligini ta'minlash maqsadida quyidagi usullardan foydalaniladi:

boshqa tayanch obyektlarda bir xil turdagi tovar (xizmat) narxi o'zgarishidan;

vaqtinchalik kuzatuvda mavjud bo'lmagan tovar mansub bo'lgan vakil tovar, tovar guruhi bo'yicha o'rtacha narxlar o'zgarishidan;

mos faoliyat turi bo'yicha o'rtacha narxlar o'zgarishidan;

o'tgan davrdagi mavjud oxirgi kuzatilgan narxni ko'chirib qo'yish. Ushbu usul faqatgina davlat tomonidan tartibga solinadigan narxlarga, agarda hisobot davrida tasdiqlangan narxnomalarda

o'zgarishlar kuzatilmaganligi ma'lum bo'lsagina qo'llanilishi mumkin.

Shartli narxlarni hisoblash usullarining har birini qo'llash, shuningdek, mahsulot sifatini o'zgartirish uchun tuzatishlar Uslubiy nizomda batafsil tavsiflangan <https://lib.stat.uz/uz/features/narxlar>.

3.3.2 Boshqa statistik jarayonlar

Tabiiy-iqlim sharoitlari, bankrotlik, tayanch obyektlar ixtisoslashuvining o'zgarishi va boshqa omillar bilan bog'liq holda hosilning kam bo'lishi sababli mahsulot ishlab chiqarish va sotish tarkibidagi tebranishlarni yo'qotish maqsadida, vaznlar tizimini shakllantirish uchun so'nggi uch yillik qiymat to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalaniladi. Vaznlarni shakllantirish uchun o'rtacha arifmetik qiymat formulasi asosida ishlab chiqarilgan mahsulot qiymati to'g'risidagi so'ngi uch yillik ma'lumotlardan o'rtacha yillik ko'rsatkich hisoblanadi.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksi faqatgina narxlar o'zgarishini aks ettirishi uchun vaznlar tizimi bir yildan kam bo'lmagan muddatga o'zgarmas bo'lib qoladi.

Har yili, yangi hisobot yiliga o'tishdan oldin, ishlab chiqarilgan qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarining o'rtacha qiymati hisob-kitoblardan eng oldingi yil qiymatining olib tashlanishi va oxirgi yilning qiymatlarini qo'shish orqali yangilanadi.

Mahsulotning o'rtacha narxi muayyan pozitsiya uchun barcha ro'yxatdan o'tgan narxlarning geometrik o'rtacha sifatida hisoblanadi.

Har bir mahsulot turi bo'yicha hisoblangan o'rtacha narxlardan kelib chiqib, ma'lum turdagi mahsulotning joriy oydagi o'rtacha narxining o'tgan oydagi o'rtacha narxiga nisbati bo'lgan qisqa muddatli individual narx indekslari tuziladi.

3.4 Ma'lumotlarni taqqoslash

3.4.1 Oraliq natijalarni taqqoslash

Asosiy oraliq ma'lumotlardagi mumkin bo'lgan tafovutlar tahlil qilinadi va ma'lumotlar nomuvofiqliklarni bartaraf etish uchun tuzatiladi.

3.4.2 Oraliq ma'lumotlarni baholash

Asosiy oraliq ma'lumotlardagi mumkin bo'lgan tafovutlar tahlil qilinadi va ma'lumotlar nomuvofiqliklarni bartaraf etish uchun tuzatiladi.

3.4.3 Yakuniy statistik ma'lumotlardagi tafovutlar va boshqa nomuvofiqliklarni o'rganish

Agar nomuvofiqliklar mavjud bo'lsa, avval e'lon qilingan ma'lumotlar keyingi nashrlarda o'zgartiriladi.

3.5 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish tahlili

3.5.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish

Ilgari e'lon qilingan ma'lumotlar qayta ko'rib chiqilgan taqdirda, qayta ko'rib chiqilgan ma'lumotlarni tarqatish keyingi nashrlarda amalga oshiriladi. Axborot berish Davlat statistika qo'mitasining rasmiy sayti orqali amalga oshiriladi.

4. Amaliy yaroqlilik

4.1 Davriylik va o'z vaqtidaligi

4.1.1 Davriylik

QXNI har chorakda chorakning har bir oyi bo'yicha shakllantiriladi.

4.1.2 O'z vaqtidaligi

QXNI Statistika dasturiga muvofiq e'lon qilinadi.

4.2 Qiyosiylik

4.2.1 Ichki qiyosiylik

QXNI Davlat statistika qo'mitasi tomonidan butun mamlakat bo'yicha, turli darajadagi jamlash guruhlar bo'yicha (vakil tovarlar, kichik sinflar, sinflar, guruhlar, bo'limlar va umuman, qishloq, o'rmon va baliqchilik faoliyati uchun) hisoblanadi. Statistik qatorlar ichki taqqoslanuvchanlik bilan tavsiflanadi.

4.2.2 Vaqt bo'yicha qiyosiylik

QXNI ni shakllantirish 2022-yildan boshlab hisob-kitoblar amaliyotiga joriy etilganligi sababli, 2022-yilning 1-choragidan boshlab ketma-ket oylik QXNI ma'lumotlari mavjud.

4.2.3 Sektorlar va sohalar o'rtasidagi qiyosiylik

4.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish

4.3.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish jadvali

Ma'lumotlar to'plash va qayta ishlash usullaridagi o'zgarishlar sababli qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

4.3.2 Dastlabki va/yoki qayta ko‘rib chiqilgan ma’lumotlarni aynan shu toifasi bo‘yicha belgilash

Qayta ko‘rib chiqilgan ma’lumotlar tegishli eslatmalar bilan nashr etiladi.

4.3.3 Ma’lumotlarni qayta ko‘rib chiqishni o‘rganish va tahlil qilish bo‘yicha olingan natijalarni tarqatish

QXNI bo‘yicha ilgari e‘lon qilingan ma’lumotlarga aniqlik kiritilgan taqdirda, qayta ko‘rib chiqilgan ma’lumotlar keyingi nashrlarda taqdim etiladi. Qayta ko‘rib chiqilgan (yakuniy) ma’lumotlar Davlat statistika qo‘mitasi nashrlari orqali tarqatiladi.

5. Qulayligi

5.1 Ma’lumotlar

5.1.1 Statistik ma’lumotlarni taqdim etish

QXNI ma’lumotlari foydalanuvchilarga "Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaliklari mahsulotlari ishlab chiqaruvchilar narxlar indeksi" statistik byulleteni, shuningdek, Davlat statistika qo‘mitasining rasmiy veb-sayti <http://www.stat.uz> ning "Ochiq ma’lumotlar" bo‘limida (<https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/prices-and-indexes-2>) e‘lon qilib boriladi. Statistik to‘plamlarda ma’lumotlar jadval va grafik ko‘rinishda taqdim etiladi.

5.1.2 Ma’lumotlarni tarqatish vositalari va shakllari

5.1.2.1 Bosma shaklda – Yangi nashr

Chop etilmaydi.

5.1.2.2 Bosma shaklda – Oylik byulletenlar

Chop etilmaydi.

5.1.2.3 Bosma shaklida – Choraklik byulletenlar

"Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaliklari mahsulotlari ishlab chiqaruvchilar narxlar indeksi" statistik byulleteni.

5.1.2.4 Bosma shaklda – Yillik byulletenlar

Chop etilmaydi.

5.1.2.5 Bosma shaklda – Boshqalar

Foydalanuvchilarning maxsus so‘rovlari bo‘yicha jadvallar.

5.1.2.6 Elektron shaklda - Byulleten yoki nashrlar

Davlat statistika qo‘mitasining rasmiy veb-saytining:

“Ochiq ma‘lumotlar” bo‘limida <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/prices-and-indexes-2>.

5.1.3. Ma‘lumotlarni e‘lon qilish jadvali

Ma‘lumotlarni e‘lon qilish Statistik dasturda aks ettirilgan statistik nashrlarni (ma‘lumotlarni) chop etish jadvaliga muvofiq amalga oshiriladi.

Davlat statistika qo‘mitasining rasmiy veb-saytida ma‘lumotlarni chop etish jadvali joylashtirilgan <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/rasmiy-statistika-kalendari>.

5.1.4 Bir vaqtning o‘zida e‘lon qilish

5.1.5 So‘rov bo‘yicha ma‘lumotlarni tarqatish

O‘zbekiston Respublikasining “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi qonuni, “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi” Nizomi, Statistik ma‘lumotlarni tayyorlash va tarqatish ishlarini tashkil etish reqlamenti va boshqa normativ hujjatlar asosida foydalanuvchilar so‘roviga asosan statistik ma‘lumotlar o‘rnatilgan tartib asosida taqdim etiladi. Statistik ma‘lumotlarni tarqatish yuridik va jismoniy shaxslarning murojaatlariga, shuningdek, tomonlarning ikki tomonlama kelishuviga asosan statistik to‘plamlar, byulletenlar, tezkor ma‘lumotlar bosma nashr yoki elektron shaklda ham amalga oshiriladi.

5.2 Metama‘lumotlar

5.2.1 Konsepsiyalar, statistik qamrov, tasniflar, hisobga olish asoslari, ma‘lumotlar manbasi va statistik usullar to‘g‘risidagi hujjatlar va ma‘lumotlarni tarqatish

Ushbu veb-sahifada Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar narxlarini indekslarini hisoblash bo‘yicha uslubiy nizom mavjud (Qo‘mitaning 2021- yil 31- noyabrdagi 44- son qarori bilan tasdiqlangan) <https://lib.stat.uz/uz/features/narxlar>

Uslubiy qoidalarda tushuncha, qo‘llaniladigan tasniflar, statistik qamrov, ma‘lumotlar manbalari, ko‘rsatkichni shakllantirishda qo‘llaniladigan statistik usullar va tartiblar haqida asosiy ma‘lumotlar keltirilgan.

5.3. Foydalanuvchilarga yordam ko'rsatish

5.3.1 Aloqa bog'lash bo'yicha ma'lumotlarni tarqatish

Davlat statistika qo'mitasining rasmiy nashrlarida statistik ma'lumotlarni tayyorlash uchun mas'ul xodimlar bilan muloqot qilish uchun manzillar (pochta, telefon, faks, elektron pochta va boshqalar) ko'rsatilgan.

9. Rejalar

9.1 Oxirgi

9.1.1 Takomillashtirish rejasi – Oxirgi takomillashtirishlar

QXNI hisob-kitobi 2022- yildan boshlab joriy qilingan. Narxlar haqidagi ma'lumotlarni to'plash uchun so'rovnomalar va anketalar ishlab chiqilgan.

9.2 Umumiy

9.2.1 Takomillashtirish rejasi – Qisqa muddatli

Anketalar va savolnomalarni yanada takomillashtirish, narxlar monitoringi uchun tovarlar nomenklaturasi ro'yxatini yangilash.

9.2.2 Takomillashtirish rejasi – O'rta muddatli

Mahsulotning sifat o'zgarishlarini to'g'irlash mexanizmini yanada takomillashtirish.

9.3 Moliyaviy

9.3.1 Takomillashtirish rejasi – texnik/moliyaviy ko'makka talab – Qisqa muddatli

Moliyalashtirish Statistika dasturi asosida amalga oshiriladi.

9.3.2 Takomillashtirish rejasi - texnik/moliyaviy ko'makka talab – O'rta muddatli

Moliyalashtirish Statistika dasturi asosida amalga oshiriladi.

Aloqa bog'lash uchun shaxs (shaxslar):

F.I.Sh.:	Umarov Muxtor To'rayevich
Lavozim:	Boshqarma boshlig'i
Bo'linma:	Narxlar statistikasi boshqarmasi
Idora:	O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi
Manzil:	Mustaqillik 63
Shahar/region:	Toshkent shahri
Mamlakat:	O'zbekiston Respublikasi
Pochta indeksi:	100170
Telefon: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	(+998) 71-202-80-36
Faks: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	(+998) 71-202-81-53
Elektron manzil:	m.umarov@stat.uz